

Реорганізаційні процедури щодо об'єктів соціальної інфраструктури в умовах антикризового управління суб'єктами господарювання (за матеріалами Волинської області)

Роботу виконано на кафедрі обліку і аудиту ВНУ ім. Лесі Українки

У статті здійснено аналіз об'єктів соціальної сфери в структурі підприємств області, визначено шляхи вирішення проблемних питань.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, гуртожитки, комунальна власність.

Колосок А. М. Реорганизационные процедуры относительно объектов социальной инфраструктуры в условиях антикризисного управления хозяйственными субъектами (за материалами Волинской области). В статье осуществлен анализ объектов социальной сферы в структуре предприятий области, определены пути решения проблемных вопросов.

Ключевые слова: социальная инфраструктура, общежития, коммунальная собственность.

Kolosok A. M. Reorganizations of Procedure in Relation to the Objects of Social Infrastructure in the Conditions of Management of Menage Subjects (after Materials of the Volyn Area). In the floor a realizable analysis of objects of social sphere is in the structure of enterprises of area, certain ways of decision of problem questions.

Key words: social infrastructure, dormitories, community property.

Постановка наукової проблеми та її значення. Протягом тривалого часу, незважаючи на зміни відносин власності, наявність об'єктів соціальної сфери в структурі підприємств області не сприймалися як надмірне навантаження. Деякі з них, у зв'язку з плинним та суперечливим законодавством, були приватизовані разом із підприємствами, їхню вартість було включено до статутних фондів товариств (Луцький підшипниковий завод, завод апаратури зв'язку «Іскра», «Ківерціспецілісмаш», «Електротермометрія», «Луцька взуттєва фабрика»...). Інші залишилися на балансі приватизованих та корпоративізованих підприємств у статусі державної власності, а частину об'єктів було передано трудовим колективам підприємств.

Для більшості підприємств ці об'єкти є важким тягарем, оскільки потребують значного фінансування, та й не кожен керівник розуміє, що, вкладаючи в соціальну інфраструктуру, він у такий спосіб підвищує мотивацію праці власних працівників. За умов, коли підприємство не має ні коштів, ні бажання утримувати об'єкти соціальної інфраструктури, постає питання, як вийти з цієї ситуації. Найкращим варіантом є передання цих об'єктів у комунальну власність або у сферу управління відповідних міністерств. Проте і тут є ряд проблем, які ми розглянемо далі.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Питання функціонування соціальної сфери та її матеріальної основи (інфраструктури) розглядалися у наукових роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних учених та практиків. Зокрема, проблеми соціального розвитку висвітлені у працях О. М. Алимova, С. І. Бандури, І. К. Бистрякова, Ж. Боже-Гарньє, М. П. Бутка, М. Вебера, К. Вікселя, Б. М. Данилішина, С. І. Дорогунцова, В. В. Дорофійенка, І. М. Жабінець, Т. А. Заяць, О. А. Карлової, Т. М. Качали, Дж. М. Кларка, Я. В. Ковалю, В. І. Куценко, Г. М. Лаппи, Я. Б. Олійника, В. І. Пили, А. Піги, П. Розенштейн-Родана, А. В. Степаненка, Д. М. Стеценка, М. І. Фащевського, О. І. Фінагфної, М. А. Хвесика, Б. С. Хорева, О. І. Черниш, О. В. Черевка, Л. Г. Чернюк, О. С. Чмир, Ж. Шабо, М. М. Шутова, А. Янгсона та ін.

Незважаючи на активні наукові пошуки в зазначеному напрямі, комплексне дослідження науково-методичних засад удосконалення механізму функціонування соціальної інфраструктури та реалізації соціальної політики в контексті ринкової трансформації ще не завершено. Особливо гостро постала проблема гуртожитків із прописаними в них сім'ями. Беззаперечно, що довше соціальні об'єкти, і насамперед гуртожитки, перебуватимуть на балансах приватизованих підприємств, то більше їхній

стан буде погіршуватися. Це пояснюється тим, що товариства не виділяють жодних коштів на їхнє утримання, а всі проблеми перекладають на мешканців гуртожитків.

Об'єктом дослідження виступають підприємства Волинської області, а **предмет** – об'єкти соціальної інфраструктури. **Мета** наукової розвідки – виробити рекомендації з розв'язання проблем, пов'язаних із переданням об'єктів соціальної інфраструктури в комунальну власність.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Розглянемо інформацію про результати передання в комунальну власність об'єктів житлового фонду та соціальної інфраструктури, які не ввійшли до статутних капіталів господарських товариств, знаходяться в них на балансі або залишилися без балансоутримувачів.

Починаючи з 1992-го і до III кварталу 2011 р. включно, передано в комунальну власність 1224 одиниць майна, у тому числі 388 житлових будинків, 27 гуртожитків, 809 об'єктів соціальної та інженерної інфраструктури.

За період із 2009-го до III кв. 2011 р. передано в комунальну власність 23 об'єкти. Сьогодні на балансі десять господарських товариств залишилось 34 об'єкти, які підлягають переданню в комунальну власність: дев'ять житлових будинків, один гуртожиток, дві господарські будівлі, 22 об'єкти соціальної та інженерної інфраструктури. Окрім того, переданню в комунальну власність підлягають три житлових будинки КСП «Боратин», яке відповідно до ухвали господарського суду від 09.03.2011 р. № 04/30-71 зобов'язане передати зазначене житло за актом приймання-передавання у комунальну власність Луцької міської ради [3, 15].

Потрібно зазначити, що окремі керівники підприємств із розумінням поставилися до зазначеної проблеми і позитивно вирішували питання передання житлового фонду та інших об'єктів у комунальну власність. Так у власність територіальної громади м. Луцька передано гуртожиток ВАТ «Волиньводбуд» по вул. Можайського, 10 разом із каналізаційними мережами та колектором, десять господарських будівель та газифікацію селища ВАТ «Гнідавський цукровий завод», територіальній громаді м. Нововолинська – гуртожиток по вул. Галана, 3, що перебував на балансі ВАТ «Оснастка»; територіальній громаді м. Рожище – артсвердловину та зовнішній водопровід ВАТ «Рожищенська СПМК-13», територіальній громаді Дубівської сільської ради – гуртожиток ВАТ «Ковельсьон» та ін.

Слід зауважити, що об'єкти державного житлового фонду, соціальної інфраструктури, що перебувають на балансі підприємств-банкрутів, відповідно до ст. 26 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», передаються до комунальної власності відповідних територіальних громад без додаткових умов у встановленому законодавством порядку [5, 9]. Однак є випадок, коли ліквідаційну процедуру завершено, але державне майно, яке перебувало на балансі ліквідованого підприємства, у комунальну власність не передано. Так, на території Липинської сільської ради розташований 16-квартирний житловий будинок ліквідованого в процесі банкрутства ВАТ «Луцький КХП № 1», але об'єкт житла до цього часу залишається не прийнятим у власність територіальної громади.

Регіональне відділення ФДМУ по Волинській області неодноразово листовно зверталось до балансоутримувачів державного майна, органів місцевого самоврядування щодо прискорення передання об'єктів житла в комунальну власність, однак цей процес відбувається повільно [11, 50]. Переданню у власність територіальних громад підлягає житловий фонд, який перебуває на території:

- м. Луцька (житловий будинок з КНС по вул. Кічкарівській, 41а; три житлових будинки КСП «Боратин»);
- м. Ковеля (два житлових будинки по 2-му провул. Ватутіна, 6а, 6б);
- Дубищенської селищної ради Рожищенського району (два житлових будинки та дві господарські будівлі);
- Липинської сільської ради Луцького району (чотири житлових будинки). РВ ФДМУ по Волинській області намагалося вирішувати питання передачі державного майна в комунальну власність у судовому порядку. За його позовами господарським судом Волинської області прийнято рішення щодо семи житлових будинків (відкрито виконавче провадження), але жодне з рішень на цей час не виконано [4, 52].

Основні причини, через які територіальні громади відмовляються приймати об'єкти на свій баланс, такі:

- відсутність технічної документації на об'єкти, знайти яку не завжди вдається, а балансоутримувачі не мають коштів і бажання замовляти її повторно. До того ж, не винятком є ситуація, коли немає і самих балансоутримувачів як юридичних осіб (ВАТ «Луцький КХП № 1»); відсутність об'єднань співвласників приватизованих мешканцями квартир багатоквартирних будинків, на баланс яких можуть за рішенням місцевих органів самоврядування передаватися ці будинки (житловий фонд на території Липинської сільської ради);
- відсутність і в товариств, і в місцевих рад потрібних коштів на проведення капітального ремонту та на подальше утримання прийнятих об'єктів (житловий будинок з КНС ВАТ «Волиньрибгосп»). На цю обставину найчастіше посилаються місцеві ради, відмовляючись приймати об'єкти на свій баланс [10 5].

Згідно зі ст. 18 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами і організаціями, що не перебувають у комунальній власності, ґрунтуються на засадах підконтрольності в межах повноважень, наданих органам місцевого самоврядування цим Законом. Місцевим радам делеговані повноваження щодо здійснення контролю за станом квартирної обліку та додержанням житлового законодавства на підприємствах, в установах та організаціях, розташованих на відповідній території незалежно від форм власності, використання та утримання нерухомого майна. Тому місцеві ради також мають солідарно відповідати за стан житлового фонду, інших об'єктів соціальної інфраструктури, які залишилися на балансах господарських товариств, і не зважати на його поганий технічний стан, як на першопричину відмови або зволікання з прийняттям у комунальну власність [8, 8].

Одним із важливих питань є збереження інженерної інфраструктури, яка забезпечує функціонування об'єктів житлового фонду, тому Кабінетом Міністрів України видано доручення від 12.06.2009 р. № 32094/0/1-09, щоб забезпечити передавання їх у комунальну власність.

До статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації не увійшло, зокрема, державне майно інженерної інфраструктури – об'єкти, що забезпечують водопостачання і водовідведення, а також електропостачання, які перебувають на балансі цих товариств і підлягають передаванню у власність відповідних територіальних громад.

Так, на балансі ВАТ «Волиньрибгосп» перебуває об'єкт державного майна – водонапірна башта з приміщенням, що розташована у с. Несвіч Луцького району. Відповідно до Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності», зазначений об'єкт підлягає переданню в комунальну власність територіальної громади сіл Несвічівської сільської ради [9]. Протокольним рішенням наради при Несвічівській сільській раді, яка відбулася 03.02.2011 р. за участю представників РВ ФДМУ по Волинській області, було зобов'язано орган місцевого самоврядування вирішити питання приймання водонапірної башти до кінця поточного року.

У процесі приватизації до статутного капіталу ВАТ «Горохівський цукровий завод» не увійшли і перебувають на балансі товариства 4 об'єкти інженерної інфраструктури: трансформаторна підстанція, зовнішня сітка освітлення селища, трансформатори селища ТМ-300, ТМ-480. Вищевказані об'єкти використовують для енергозабезпечення акціонерного товариства та житлового сектору селища Мар'янівка. Для передання зазначеного державного майна в комунальну власність керівництву підприємства-балансоутримувача, Мар'янівській селищній раді потрібно провести відповідні роботи з розмежування єдиної енергомережі. Через високу вартість таких робіт (близько 1 млн грн) це питання залишається невирішеним.

У процесі приватизації ВАТ «Волиньводбуд» до статутного капіталу не увійшли внутрішні електромережі та зовнішні навісні електромережі, які знаходяться на території його дочірнього підприємства «Луцька ПМК-101»; каналізаційна мережа очисних споруд Маньківської ПМК-201, що розміщена на території Холопичівської сільської ради. РВ ФДМУ по Волинській області неодноразово зверталось до керівництва ВАТ, органів місцевого самоврядування – Луцької міської ради, Холопичівської сільської ради, Локачинської райдержадміністрації щодо приймання в комунальну власність зазначених об'єктів інженерної інфраструктури, однак через відсутність згоди територіальних громад на таке передання вони залишаються на балансі акціонерного товариства [1, 4].

Підлягають переданню у власність територіальних громад м. Луцька та м. Володимира-Волинського відповідно, автодороги (8 од.) та тротуари ВАТ «Гнідавський цукровий завод», будівля трансформаторної підстанції АТ «СКФ “Україна”» (публічне); позаплощадкова асфальтна дорога ВАТ «Володимир-Волинське підприємство “Родючість”». Стосовно вирішення цього питання РВ ФДМУ по Волинській області зверталось до органів місцевого самоврядування, однак об’єкти інженерної інфраструктури продовжують перебувати на балансі зазначених товариств.

Висновки. Оскільки передання державного майна в комунальну власність відповідних територіальних громад відбувається за наявності їхньої згоди, процес завершення передання об’єктів соціальної сфери стримується. Основними причинами, через які територіальні громади відмовляються від прийняття на свій баланс об’єктів соціальної інфраструктури, є:

- незадовільний їхній стан, викликаний неплатоспроможністю підприємств-балансоутримувачів;
- дефіцит відповідної технічної документації та коштів на проведення капітального ремонту;
- інертність та незацікавленість власників підприємств, керівників місцевих органів самоврядування;
- відсутність у гуртожитків статусу житлових будинків.

Для передання в комунальну власність відповідно до вимог Закону України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» [6, 2], а також об’єктів інженерної та соціальної інфраструктури, які не включено до статутних капіталів господарських товариств під час приватизації, потрібно:

- провести додаткові перевірки щодо стану об’єктів соціальної інфраструктури, які під час приватизації суб’єктів господарювання було включено до статутних фондів та скласти остаточний їх перелік; проаналізувати стан гуртожитків, щодо яких судові справи були розпочаті та результати їх розгляду; підготувати звернення до прокуратури області з проханням порушити провадження у справах щодо гуртожитків, по яких судові справи з повернення їх у державну власність не розпочато;
- спростити порядок передавання гуртожитків у комунальну власність щодо безкоштовного оформлення права власності на житлові приміщення для органів приватизації та на виготовлення потрібної технічної документації;
- на засадах соціального партнерства та соціальної відповідальності за участю голів райдержадміністрацій, голів міських, селищних та сільських рад провести нараду на тему «Стан та перспективи передавання житлового фонду, гуртожитків та соціальної інфраструктури в комунальну власність». Розробити та затвердити графік процесу передавання об’єктів соціальної інфраструктури в комунальну власність, установити відповідальність за його невиконання;
- якщо ж місцеві органи самоврядування відмовляються приймати соціальні об’єкти в комунальну власність, мотивуючи це відсутністю коштів на їхній ремонт, потрібно надати змогу орендодавцям викупити частину приміщень, за ці кошти провести ремонт та здійснити процедуру передавання майна;
- в особливо складних ситуаціях, аби залишити людей із житлом, РВ ФДМУ по Волинській області повинно подати позовні заяви на самих себе, програти справу і ти самим дати право мешканцям гуртожитків домагатися, щоб це житло вилучили зі статутного фонду підприємств і передали в комунальну власність з наступною його приватизацією за згодою місцевих органів влади.

Список використаної літератури

1. Алексєєв В. Гуртом по власниках гуртожитків / В. Алексєєв // Волин. губерн. відом. – 2010. – № 3. – С. 4.
2. Дорошук Я. М. Вирішення проблеми передачі об’єктів житлового фонду та соціальної інфраструктури у комунальну власність у Волинській області / Я. М. Дорошук // Держ. інформ. бюл. про приватизацію. – 2010. – № 3. – С. 27–28.
3. Матеріали підсумкової колегії РВ ФДМУ по Волинській області за III кв. 2011 р.
4. Повх О. М. Проблеми приватизації гуртожитків на Волині / О. М. Повх // Держ. інформ. бюл. про приватизацію. – 2009. – № 4. – С. 51–53.

5. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків : Закон України від 04.09.2008 р. № 500-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
7. Про заходи щодо забезпечення житлових прав мешканців гуртожитків : Указ Президента України від 24.11.2008 р. № 1073/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
8. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
9. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності : Закон України від 03.03.1998 р. № 147/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
10. Устянчук І. З. Безпритульні гуртожитки / І. З. Устянчук // Волинь. – 2010. – № 9. – С. 4–5.
11. Устянчук І. З. Збереження та цільове використання об'єктів соціально-культурного призначення / І. З. Устянчук // Держ. інформ. бюл. про приватизацію. – 2010. – № 7. – С. 50–51.

Адреса для листування:
43021, м. Луцьк, вул. Тесленко, 7.
Ел. адреса: kolosok@lt.ukrtel.net

Статтю подано до редколегії
18.05.2012 р.